

Sprava 9

SPRÁVA O PREZENTÁCII SLOVENSKEJ POLITICKEJ SCÉNY V MÉDIÁCH

Správa č. 9: obdobie od 1. novembra do 30. novembra 1998

Uverejnená 21. decembra 1998

MEMO 98 je nezávislá a nadstranícka organizácia, ktorá už viac ako päť mesiacov monitoruje vysielanie významných elektronických médií s celoštátnou pôsobnosťou. MEMO 98 realizuje ďalšie projekty, súvisiace s právami občanov na získavanie vyvážených a neskreslených informácií. Realizáciou týchto projektov sa chce MEMO 98 aktívne podieľať na procese vytvárania korektného a demokratického mediálneho priestoru na Slovensku.

Deviata správa obsahuje výsledky novembrového monitoringu významných elektronických médií. Výsledky nášho monitoringu sú prístupné na internetovskej stránke MEMO 98 na adrese: <http://www.memo98.sk>

NAJDÔLEŽITEJŠIE POSTREHY

- Po nástupe nového ústredného riaditeľa STV výrazne stúpol priestor, ktorý STV venuje informáciám o novej vláde. Vláde bolo venovaných 63 % spravodajského priestoru a jej prezentácia bola prevažne pozitívna a neutrálna.**
- Mediálna prezentácia politických subjektov v spravodajskom vysielaní STV sa po nástupe nového ústredného riaditeľa radikálne zmenila. Niekoľkomesačnú negatívnu prezentáciu strán SDK, SDL, SMK a SOP ako aj pozitívne informovanie o stranách HZDS a SNS vystriedalo množstvo neutrálnych, vecných správ o týchto subjektoch.**
- Náš monitorovací tím neobjavil vo vysielaní Novín STV po dvadsiatom novembri ani jednu takú správu, ktorá by významným spôsobom porušovala kritériá vyváženej a objektívnej prezentácie.**
- TV Markíza venovala novovymenovanej vláde 46,4 % spravodajského priestoru, pričom jej prezentácia bola prevažne pozitívna a neutrálna. HZDS a SNS boli ako jediné zo strán zobrazované negatívne aj neutrálne. Ostatné politické strany boli prevažne prezentované neutrálne.**

TELEVÍZIA

STV

Príchod nového ústredného riaditeľa do STV priniesol výraznú zmenu v spôsobe prezentácie politických subjektov a vlády v spravodajstve STV. Táto zmena sa najvýraznejšie prejavila vylúčením príspevkov „Bez komentára“, „Poznámka“ či komentárov, ktoré dlhodobo diskreditovali jednu časť politickej scény a svojou jednostrannosťou a účelovosťou hrubo narušovali želaný verejnoprávny

charakter STV.

Ďalšiu zmenu je možné vnímať v kontexte dlhodobého charakteru prezentácie politických subjektov v STV. Pokiaľ ešte do 20. novembra poskytovala STV svojim divákovi množstvo negatívnych informácií o SDK, SDL, SMK a SOP, po 20. novembri ponúkla viac neutrálnych a vecných informácií o týchto stranách.

Priestor, venovaný prezentácii politických strán sa v období po príchode nového riaditeľa minimalizoval v prospech priestoru, ktorý bol venovaný informáciám o novej vláde. Prezentácii vládnych aktivít boli venované v spravodajstve STV takmer dve tretiny spravodajského času.

V období od 20. 11 do 30. 11., teda počas prvých jedenástich dní od nástupu nového ústredného riaditeľa, venovala STV 63 % spravodajského priestoru vláde. Informácie o stranách, ktoré nie sú súčasťou vládnej koalície, teda HZDS a SNS, tvorili 17,5 % spravodajstva. Stranám vládnej koalície bolo venovaných súhrnne 15,4 % priestoru, pričom najväčšie pokrytie z týchto strán mala SDL, 7,5 %.

Ešte dôležitejší ako množstvo priestoru, venovaného politickým stranám, je spôsob, akým sú informácie o nich sprostredkované. Po dlhom období výraznej diferenciácie v spôsobe, akým STV informovala o politických subjektoch bolo posledných jedenást novembrových dní charakteristických vecnou a neutrálnou prezentáciou strán koalície i opozície. Veľa pozitívnych a neutrálnych správ priniesla STV o vláde.

Ešte v období od 1.11 do 19.11 odvysielala STV množstvo názorovo nevyvážených a jednostranných správ:

9.11.98 - (Poznámka) - Príspevok bol kriticky namierený voči predstaviteľom DS, P. Tatárovi a P. Zajacovi. P. Tatár bol obvinený z klamstva pre svoje tvrdenia o privatizácii STV 2 Radou STV. P. Zajac bol kritizovaný za svoje tvrdenie, že STV bola málo proeurópska a proamerická, čo sa však podľa komentára skončilo, a bude to presne naopak - „STV však už nebude ani proslovenská ani pronárodná“. Naopak pochválená bola SDL - „pronárodný a vlastenecký program má aj SDL.“

Poznámka bola uvedená titulkom ako príspevok pripravený D. Jelínkovou, členkou Rady STV. Obvinení poslanci nedostali priestor na vyjadrenie sa.

10.11.98 - Vyhlásenie Rady STV. Odstupujúca Rada STV otvoreným listom informovala verejnosť o svojom stanovisku k nástupu novej vlády a jej ďalšiemu postupu ohľadne STV. Podľa Rady STV - "Nastupujúca vládna moc zlikviduje verejnoprávny charakter STV, ktorá prestane slúžiť štátnopolitickým záujmom SR." (Príspevok trval 3 min. 31 s.)

10.11.98. - Vnútropolitický komentár - Prostredníctvom výrokov ministra spravodlivosti J. Čarnogurského o vysporiadaní sa s niektorými redaktormi STV mal komentár navodiť atmosféru spoločnosti, ktorá sa podobá, či je ešte horšia ako tomu bolo v 70-tych rokoch za čias komunistickej totality.

"...katastrofálne dôsledky na stav demokracie na Slovensku"

"... J. Čarnogurský odobril a odštartoval novú normalizáciu."

Tento dojem bol evokovaný sugestívnymi a dramatickými vyjadreniami na margo novej vládnej moci a súčasnej spoločenskej situácie:

"...nedemokratické a nezákonné čistky, podobné tým, ktoré tak neslávne realizovala Komunistická

strana v 70.-tych rokoch."

"...bohorovnosť a arogancia novej vládnej moci."

"...hlasovacia mašinéria..."

"Oficiálni predstavitelia hlásajú metódy nezákonných čistiek a stranícky revanš."

12.11.98 (Bez komentára) V súvislosti s navrhovaním nových členov Rady SRo spochybnila poslankyňa M. Podhradská (HZDS) navrhovanú voľbu I. Nagyovej(SMK) do Rady SRo, vzhľadom na jej stret záujmov. Hoci bolo z médií známe, že problém stretu záujmov sa objavil aj u iných navrhovaných kandidátov, správa bola účelovo namierená na diskreditáciu I. Nagyovej a SMK.

13.11.98 - (Komentár týždňa) - Komentár o mediálnej politike vládnej koalície, ktorá bola obvinená z popierania svojich predvolebných sľubov o tolerancii a nerevanšizme a z aktivít, zameraných na vytesnenie opozície s médií. Komentár bol podporený tradične expresívnymi prirovnaniami a vyjadreniami negativizujúcimi vládnu koalíciu.

"... 93-členný parný valec..."

"... vyčistenie mediálneho priestoru v prospech novej vládnej koalície"

"Skutočné valcovanie politického protivníka sa stalo realitou až v týchto dňoch."

14.11.98. - (Vnútropolitický komentár) - Venovaný situácii po nástupe novej vládnej koalície, pričom vládna koalícia nebola v príspevku priamo pomenovaná, avšak z komentára bolo jasné o koho ide. Výchytky smerovali na nedodržiavanie predvolebných sľubov o zmene celkovej spoločenskej atmosféry.

" Slovensko si vypočulo slová o zmierení, aby vzápätí upadlo do revanšizmu."

Komentátor použil aj zvláštnu, neosobnú, nepersonifikujúcu formu jazyka:

„Slovensko počúvalo slová o tom, aby si vypočulo slová o ...“

15.11.98. - (Bez komentára) - Vyjadrenie poslanca HZDS P. Brňáka v NR SR k spôsobu realizácie politiky novej vládnej koalície, ktorá je celkom odlišná od prezentovaných proklamácií a je ešte horšia ako politika bývalej vládnej koalície, ktorá bola označovaná ako antidemokratická. Komentár bol názorovo nevyvážený a jednostranne kriticky zameraný.

16.11.98. - (Bez komentára) - Zostrih viacerých záberov so zjavnou účelovou kompozíciou celého príspevku. Zábery na lúčiaceho sa a odchádzajúceho premiéra V. Mečiara (zábery - Press klub, 30.10.98) boli sprevádzané dramatickou hudobnou pasážou, evokujúcou "čas zmien". Následne STV zobrazila negatívnu až kolapsovú situáciu v školstve a zdravotníctve, negatívne dôsledky trestnej činnosti, štrajkovú pohotovosť v niektorých odvetviach hospodárstva . Tieto zábery mali evokovať negatívnu situáciu na Slovensku po odchode vlády V. Mečiara, ktorá ľuďom poskytovala slobodu tak, ako si ju želali študenti v novembri 1989. Ukážkami z novembrových študentských demonštrácií 1989 STV tento nekomentovaný príspevok uviedla.

19.11.98. - Spôsob prezentácie jednotlivých názorov v tomto príspevku bol istým spôsobom účelový. V správe dostal priestor bývalý minister kultúry I. Hudec, ktorý reagoval na kritiku svojho pôsobenia, vyslovenú súčasným ministrom M. Kňažkom. Obvinenia M. Kňažka boli sprostredkované redaktorom STV. Tieto komentoval pripravený I. Hudec, ktorý priamo odpovedal redaktorovi a jeho odpovede relativizovali a bagatelizovali sprostredkované Kňažkove tvrdenia.

Po nástupe nového ústredného riaditeľa STV M. Materáka (zvolený 19.11.98, funkcie sa ujal 20.11.98) sme v novembri nezaznamenali ani jeden nekorektný príspevok v spravodajstve STV.

TV Markíza

Novovymenovanej vláde bolo v novembrových TV Novinách venovaných 46,4% priestoru. Informácie o stranách súčasnej koalície tvorili 24 %, opozičné HZDS malo 15,1 % a SNS,3,5 % priestoru v spravodajstve.

Novembrový monitoring hlavnej spravodajskej relácie TV Markíza naznačil, že dlhodobý trend negatívnej a neutrálnej prezentácie informácii o vláde V. Mečiara vystriedali pozitívne a neutrálne informácie o novovymenovanej vláde. Prezentácia politických strán súčasnej vládnej koalície bola prevažne neutrálna. Negatívny aj neutrálny obraz priniesla TV Markíza o dvoch stranách súčasnej opozície, teda o HZDS a SNS.

V ostatnom monitorovanom období TV Markíza odvysielala niekoľko spravodajských blokov, ktoré náš monitorovací tím MEMO 98 označil ako nekorektné:

12.11. - Informovanie o stave na MK ministrom M. Kňazkom, ktorý poukázal na nekalé praktiky bývalého ministra kultúry I. Hudeca. Príspevok bol sprevádzaný zábermi I. Hudeca, ktorý cestou do rokovacej siene parlamentu arogantne odmietol rozhovor redaktorky. Uvedenie tohoto odmietnutia rozhovoru vyznelo voči Hudecovi značne diskreditujúco.

20.11. - „Neporiadny Ľupták“ Správa dopĺňa a rozširuje informácie z 19.11. o zaevidovaní sa J. Ľuptáka na úrade práce. Týmto rozšírením informácie stratila správa na vecnosti a nezaujatosti a stala sa komerčne viac využiteľnou. Prezentácia toho, či J. Ľupták predložil všetky potrebné dokumenty a že navštívil úrad práce až po úradných hodinách je neúmerným zásahom do súkromia a pôsobila voči J. Ľuptákovi znevažujúco.

23.11. - Výrazne pozitívna prezentácia niektorých členov vlády, ktorí sa zúčastnili zábavného programu TV Markíza. Táto správa mala veľmi veľký časový priestor, obsahovala zábery vystúpení členov vlády v tomto programe, čo pôsobilo vysoko pozitívne voči nim.

27.11. - Správa o krste novej platne humoristu R. Piška, na ktorom sa zúčastnil vysoký počet vládnych predstaviteľov. Správa pôsobila vysoko pozitívnym dojmom, ktorý sa znásobuje i obľúbenosťou umelca, s ktorým boli politici zviditeľnení.

- Posledné dve správy svojim obsahom nezodpovedali charakteru vecného spravodajstva. Uvedené príspevky by sa viac hodili do spoločenskej rubriky, venujúcej sa takýmto podujatiam a akciám. Na TV Markíza je ňou napríklad „Smotánka“.

30.11. - Správa informovala o kolapsovej situácii v Bardejovskej firme Bartrans. Krízu v spoločnosti spôsobil jeden zo spoločníkov firmy, pričom v správe boli spomenutí ako ďalší dvaja spoločníci i blízki rodinní príslušníci O. Keltošovej a V. Vicena. V kontexte správy bolo spomenutie ich mien (chtiac-nechtiac) spojené s úpadkom firmy a následným bezvýhodiskovým stavom firmy. Voči spomenutým politikom to pôsobilo na prvý dojem negatívne.

ROZHLAS

SRo

V novembrovom vysielaní Rádiožurnálu tvorili informácie o vláde 52,8 % priestoru. Obraz vlády bol prevažne neutrálny, ale SRo prezentoval tiež mnoho pozitívnych správ o novovymenovanej vláde. Koaličným subjektom bolo venovaných súhrnne 20,7 % spravodajského času, pričom najviac priestoru mala SDL, 11,7 %. Prezentácií opozičných strán bolo venovaných 15,3 %, z toho HZDS malo 12,2% priestoru. Prezentácia väčšiny politických strán bola neutrálna a vecná, neutrálne aj pozitívne bola zobrazovaná SDL.

Rádio Twist

V Žurnále Rádia Twist bolo venovaných aktivitám vlády 42,9 % odvysielaných informácií. Koaličné SDK SDL, SMK a SOP mali v spravodajskom vysielaní Rádia Twist spolu 23% priestoru. Najviac medializovanou politickou stranou bola SDK, ktorej sa týkalo 10,8% informácií. Opozičné strany HZDS a SNS získali spolu 11% priestoru. Obraz politických subjektov v Rádiu Twist bol pozitívny a neutrálny. Prevažne pozitívne bola zobrazovaná novovymenovaná vláda.

ZÁVER

Všeobecne najväčšie pokrytie v elektronických médiách počas novembra mala vláda, o ktorej všetky sledované médiá informovali pozitívne a neutrálne. Táto prezentácia novovymenovanej vlády je pochopiteľná vzhľadom na úvodnú fázu jej aktívneho pôsobenia. Zaujímavé bude naďalej sledovať vývoj v nasledujúcich mesiacoch, kedy sa aktivity vlády odrazia na reálnom živote spoločnosti.

Pozitívnym zistením, vyplývajúcim z novembrového monitoringu verejnoprávnych médií, je skutočnosť, že STV prezentovala veľké množstvo neutrálnych správ o politických subjektoch. Po dlhom období nekorektnej prezentácie jednej časti a jednostranne pozitívnej prezentácie druhej časti politického spektra je táto skutočnosť želanou zmenou.

MEMO 98 pokračuje v monitoringu elektronických médií a o svojich zisteniach bude pravidelne informovať formou pravidelných mesačných správ. V prípade, že objavíme skutočnosti, ktoré významným spôsobom znemožnia občanom prístup k presným a neskresleným informáciám, MEMO 98 na tieto skutočnosti upozorní.

V prílohe prinášame grafické zobrazenie priestoru, ktorý významným politickým stranám a vláde poskytli jednotlivé monitorované médiá. Súčasťou prílohy sú tiež grafy ilustrujúce tendenciu daných médií vykresľovať tieto politické strany v pozitívnom alebo negatívnom svetle.

MEMO 98 je čiastočne financované z grantu od Pro MEDIA Slovakia, programu pomoci médiám, ktorý riadi IREX a financuje USAID.